

Sygn. akt **IA Ca 412/20**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Krzysztof Józefowicz

Sędziowie: Mikołaj Tomaszewski

Bogdan Wysocki

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2020 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **M. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 19 grudnia 2019 r. sygn. akt XII C 1166/17

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

M. Tomaszewski K. Józefowicz B. Wysocki

--	--	--

Sygn, akt I ACa 412/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 lipca 2017 r. powód M. K. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w P. łącznie kwoty 270.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia. ^

W uzasadnieniu powód podał, że był osadzony w Areszcie Śledczym w P. w okresie od (...)r. do (...) r., w tym od (...) do dnia (...)r. na oddziale dla osób niebezpiecznych i z tym okresem wiąże naruszanie przez pozwanego jego dóbr osobistych. W czasie, gdy powód był osadzony w Areszcie Śledczym w P. nie zapewniono mu odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności. W szczególności, wskazał na brak przyznania mu diety cukrzycowej bezmięsnej

(z tego tytułu zażądał kwoty 60.000 zł). Z uwagi na konieczność przebywania w jednej celi z osobą palącą w okresie od(...) r. do (...), podczas gdy on sam jest osobą niepalącą, wniósł o zasądzenie kwoty 30.000 zł. Ponadto powód wskazał, że ze względu na nieodpowiednie warunki bytowe nabawił się astmy oskrzelowej oraz został narażony na pogryzienie przez pluskwy, co ze względu na przebytą chorobę - różę pęcherzową na prawej nodze - narażało jego zdrowie. Roszczenie jest związane z okresem od (...) do (...) (z tego tytułu zażądał kwoty 80.000 zł). Dodatkowo powód wskazał, że w areszcie nie zapewniono mu należytego dostępu do lekarzy specjalistów, gwarantowanych mu przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu i Szpital (...) w S., tj. nefrologa i lekarza chorób metabolicznych przez cały okres przebywania u pozwanego (roszczenie z tym związane powód wyliczył na kwotę 40.000 zł). Podniósł także, że w okresie od(...) r. do dnia (...) r., przebywając na oddziale dla więźniów niebezpiecznych, miał nadmiernie ograniczane kontakty z rodziną, okna znajdujące się w celi były brudne, a grube siatki i podwójne kraty w oknach sprawiały, że do celi wpadało zbyt mało światła dziennego i utrudniony był przepływ powietrza, co potęgowało uczucie przygnębienia. Ponadto, w ocenie powoda na parapetach zalegała warstwa kurzu, dostęp do kaloryfera był znacznie utrudniony, a w celi nr (...) oddziału (...) ze względu na brak odpowiedniej wentylacji panowała zbyt wysoka temperatura. Powód wskazał także, że jego prawa były łamane poprzez udział w jego konsultacjach lekarskich od 2 do 3 funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz fakt, iż podczas tych wizyt lekarskich miał dodatkowo skute ręce oraz nogi, co skutkowało odczuwaniem dyskomfortu. Z tego tytułu zażądał kwoty 60.000 zł.

W odpowiedzi na pozew z dnia 10 stycznia 2017r. pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektora Aresztu Śledczego w P. wniósł o odrzucenie pozwu w trybie art.199 § 1 pkt 3 k.p.c., albowiem powód wytoczył powództwo przeciwko Aresztowi Śledczemu w P., a więc podmiotowi, który nie posiada osobowości prawnej, co jest równoznaczne z brakiem zdolności sądowej.

Dodatkowo, pozwany z ostrożności procesowej wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Pozwany podniósł również zarzut przedawnienia roszczenia powoda za okres sprzed dnia 3.07.2017 r., wskazując, że wszelkie roszczenia związane z jego rzekomo bezprawnymi działaniami dotyczące okresu sprzed 3 lat przed wniesieniem pozwu są przedawnione. Pozwany podkreślił, że powód od początku miał wiedzę o szkodzie i podmiocie co do którego winien kierować swoje roszczenie oraz zakwestionował jakoby powód nie miał zapewnionego w celach odpowiedniego metrażu tj. 3 m² na osobę. Wyjaśnił również, że powód przebywał na oddziale(...) Aresztu Śledczego w P., na którym zakwaterowani są więźniowie wymagający osadzenia w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej, jednakże jego pobyt na tym oddziale nie wiązał się z żadnymi ponadnormatywnymi konsekwencjami i uciążliwościami dla powoda. Pozwany podał także, że opisywane przez powoda warunki odbywania kary albo są zgodne z właściwymi przepisami regulującymi warunki odizolowania penitencjarnego albo nie miały miejsca. Pozwany zakwestionował także wysokość dochodzonego zadośćuczynienia.

Powód na rozprawie w dniu 2 lutego 2018r. wyjaśnił, że pozywa Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektora Aresztu Śledczego w P. i podtrzymał swoje stanowisko w tym zakresie w piśmie z dnia 10 lutego 2018 r. Powód dodatkowo zakwestionował zarzut przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2019r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo (pkt 1), kosztami sądowymi, od obowiązku uiszczenia których powód został zwolniony, obciążył Skarb Państwa (pkt 2), a także nie obciążył powoda kosztami procesu (pkt 3),

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Powód był osadzony w Areszcie Śledczym w P. w okresach: od(...) do(...) r., od dnia(...)r. do(...) r., od(...) r. do (...)

W okresie od(...) r. do(...)r. był osadzony w celi dla osób niebezpiecznych na oddziale (...) Aresztu Śledczego w P., w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwa zakładu. Powód złożył skargę z

dnia (...) na decyzję Komisji Penitencjarnej Aresztu Śledczego w P. z dnia (...). w tym zakresie. Sąd Penitencjarny w P. postanowieniem z dnia 8 stycznia 2015r. utrzymał decyzję komisji w mocy.

W czasie osadzenia powód składał skargi (ok. 5), dotyczące panujących w Areszcie Śledczym w P. warunków bytowych, na które otrzymywał odpowiedzi pisemne od dyrektora placówki, bądź od Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w P. lub w sytuacji odwołania się do tych decyzji, postanowienia Sądu Okręgowego Wydziału Penitencjarnego i Nadzoru nad Wykonaniem Orzeczeń Karnych w P.. Żadna ze skarg nie została uwzględniona.

Powód nie sygnalizował pozwanemu, że przebywając na oddziale (...) z uwagi na bariery architektoniczne nie może go odwiedzić niepełnosprawny ojciec i nie składał próśb o widzenie z osobą niepełnosprawną lub skarg w tym zakresie.

Powód podczas pobytu w Areszcie Śledczym w P. w celach, w których przebywał posiadał dostęp do ciepłej i zimnej wody użytkowej. We wszystkich celach części sanitarne były dodatkowo oświetlane i zabudowane w sposób trwały, w licznych występowały także drzwi łazienkowe. W celach z osobami niepalącymi nie przebywały osoby palące, jeżeli zadeklarowały, że palą. Świadek J. D., który przebywał z powodem w celi nr(...) pawilon (...) nie podpisał deklaracji, że jest osoba palącą, mimo że palił papierosy.

Podczas pobytu powoda w celi na oddziale (...), w oknach zamontowane były przesłony okienne o znaczeniu techniczno-ochronnym, które dzięki wykonaniu z przezroczystej plexi nie utrudniały dostępu światła do wnętrza pomieszczenia. Okna były dodatkowo zabezpieczone kratami (siatkami) od strony wewnętrznej i zewnętrznej, utrudniającymi utrzymanie w czystości przestrzeni między nimi, Z uwagi na to, że demontaż zabezpieczeń techniczno-ocłomowych mógł się odbywać wyłącznie pod nieobecność powoda w celi, ich zdejmowanie musiało być zawsze skorelowane z możliwością przeniesienia pozwanego do innej celi (pełne obłożenie oddziału (...) uniemożliwia natomiast wykonanie takich prac porządkowych). Tym samym, mycie powierzchni między siatkami zabezpieczającymi odbywało się okazjonalnie, gdy było możliwe ze względów bezpieczeństwa. Utrzymanie czystości i porządku w celach i kąciakach sanitarnych w pozostałym zakresie należało do obowiązków osadzonych.

Przez okres osadzenia powód chorował na cukrzycę, nadciśnienie, otyłość olbrzymią oraz różę nawrotową.

Powód był pod stałą kontrolą lekarzy specjalistów zatrudnionych w Areszcie Śledczym w P., o czym świadczy bardzo obszerna dokumentacja medyczna. Korzysta z konsultacji u dermatologa, ortopedy, laryngologa, chirurga naczyniowego. Mimo zalecenia poddania się usunięciu ropnych migdałów, nie wyraził zgody na zabieg w warunkach więziennych. Opiekę nad powodem w zakresie cukrzycy prowadziła lekarz specjalista chorób wewnętrznych E. M., która stwierdziła, że z powodu dobrych wyników badań, w szczególności poziomu glukozy we krwi, nie były potrzebne dodatkowe wizyty powoda u diabetologa. Powód przyjmował leki doustne oraz był na specjalnej diecie i te zalecenia, wg lekarza prowadzącego, były wystarczające dla prawidłowego prowadzenia cukrzycy. Dieta cukrzycowa, na której był powód, wykluczała mięso smażone i opierała się na białym mięsie gotowanym. Konsultacja u nefrologa była zbędna z uwagi na prawidłowe wykładniki funkcji wewnętrznych, Z uwagi na dobre wyniki, powód nawet odmawiał czasowo przyjmowania leków na cukrzycę. Nie było również wskazań do przeprowadzenia odnośnie powoda konsultacji u lekarza chorób metabolicznych, z uwagi na uzyskiwane dobre wyniki w przypadku prowadzenia cukrzycy. Powód nie wskazał również, by doznał na skutek braku wizyt u w/w specjalistów jakiegokolwiek szkody.

Powód był również konsultowany pulmonologicznie. W dniu (...), lekarz na podstawie wywiadu z powodem zdiagnozował u niego podejrzenie astmy oskrzelowej, natomiast podczas badania w dniu (...) (...), stwierdził, iż brak jest podstaw do rozpoznania u powoda astmy oskrzelowej.

Powód w momencie przybycia do aresztu w(...) ważył 165 kg, natomiast w (...). 123 kg. Spadek wagi był bardzo korzystny dla stanu zdrowia powoda, albowiem w karcie informacyjnej wystawionej przez Szpital w S. w dniu(...). (w czasie, gdy powód przebywał na wolności) zdiagnozowano u niego m. in. otyłość olbrzymią i zalecono konieczną redukcję masy ciała.

W czasie wizyt lekarskich i badań razem z powodem byli obecni pracownicy ochrony, z uwagi na to, że pozwany był osadzony na oddziale dla więźniów niebezpiecznych.

Po zakończeniu osadzenia w Areszcie Śledczym w P., powód został przewieziony do Zakładu Karnego w C..

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że powód domagał się zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie 270.000 zł z tytułu złych warunków bytowych, niewłaściwej opieki medycznej, niewłaściwego wyżywienia gwarantowanych w k.k.w. związanych z dyskryminacją i torturami.

Powód wywodził naruszenie dóbr osobistych z tytułu osadzenia go w Areszcie Śledczym w P. w okresach; (...)

Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności odniósł się do zarzutu przedawnienia.

Pozew został złożony w dniu 6 lipca 2017 r. Zdaniem Sądu I instancji zasadny okazał się zarzut przedawnienia roszczenia powoda za okres sprzed(...) ., zgłoszony przez pozwanego. Tym samym, roszczenia powoda z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę na skutek przebywania przez niego w Areszcie Śledczym w P. w okresie od (...)do (...)jako przedawnione ulegały oddaleniu.

Zgodnie bowiem z art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zgodnie z art. 117 § 2 k.c. po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia.

Bieg terminu przedawnienia roszczenia rozpoczyna się w dniu, w którym stało się ono wymagalne (w przypadku roszczeń o charakterze deliktowym- w dniu, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie lub krzywdzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia) i biegnie niezależnie od świadomości potencjalnie uprawnionego co do możliwości dochodzenia roszczenia przed sądem (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 kwietnia 2014 r. w sprawie I ACa 7/14).

Powód oświadczył, usprawiedliwiając opóźnienie w złożeniu pozwu, że obawiał się reakcji ze strony pozwanego. W ocenie Sądu Okręgowego twierdzenia te nie są wiarygodne, w świetle jednoczesnego składania w czasie pobytu w Areszcie Śledczym w P. przez powoda skarg i zaskarżania decyzji dyrektora jednostki penitencjarnej do sądu penitencjarnego.

Zdaniem Sądu I instancji niezależnie od powyższego, powództwo podlegało oddaleniu.

Podstawą prawną żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych jest art. 23 kc i 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Przepis art. 23 k.c. zawiera ogólną zasadę, że dobra osobiste, wymienione w nim jedynie przykładowo, pozostają pod ochroną prawa

cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Godność osobistą definiuje się jako sferę osobowości, która konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości człowieka i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Jednocześnie zgodnie z art. 30 Konstytucji, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona stanowi obowiązek władz publicznych. Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych obowiązków demokratycznego państwa prawnego, wynikającym z norm prawa międzynarodowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, OSNC 2008, ni* 1, poz. 13; z dnia 2 października 2007r., II CSK 269/07, OSNC-ZD 2008, m* 3, poz. 75, a także z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 486/09). Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę międzynarodowego paktu praw osobistych i publicznych z dnia 19 grudnia 1966r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169) każda osoba pozbawiona wolności musi być traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej

godności człowieka. Zasady powyższe zostały recypowane do polskiego porządku prawnego i wyrażone w art. 40, 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji.

Sąd Okręgowy wskazał, że domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego, które ustanowił ustawodawca w art. 24 k.c. zwalnia jedynie stronę domagającą się ochrony dobra osobistego od wykazania, że działanie naruszające cudze dobro osobiste było bezprawne. Nie zwalnia natomiast takiej osoby od wykazania, że do naruszenia jej dobra osobistego doszło na skutek działania czy też zaniechania sprawcy. W realiach niniejszej sprawy na powódzie spoczywał ciężar udowodnienia, że przebywał w warunkach urągających jego godności, a tym samym czy naruszone zostały jego dobra osobiste w postaci godności. Z kolei na pozwanym spoczywał ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda (art. 6 w związku z art. 24 k.c.)

Odpowiedzialność pozwanego wynika z art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Odpowiedzialność deliktowa Skarbu Państwa, oparta na art. 417 k.c. powstaje wówczas, gdy spełnione są łącznie jej trzy ustawowe przesłanki, tj. bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą. Kolejność badania przez sąd powyższych przesłanek nie może być dowolna. W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie działania (zaniechania), z którego, jak twierdzi poszkodowany, wynikła szkoda oraz dokonanie oceny jego bezprawności, następnie ustalenie czy wystąpiła szkoda i jakiego rodzaju i dopiero po stwierdzeniu, że obie te przesłanki zachodzą, możliwe jest zbadanie istnienia między nimi normalnego związku przyczynowego.

Zdaniem Sądu I instancji rozważając kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa przewidzianej w art. 417 k.c. należy brać pod uwagę konstytucyjny model tej odpowiedzialności przewidziany w art. 77 Konstytucji, który łączy obowiązek naprawienia szkody jedynie z działaniem obiektywnie niezgodnym z prawem, eliminując znaczenie czynnika subiektywnego w postaci winy sprawcy szkody. Przez szkodę w rozumieniu tego przepisu należy rozumieć także szkodę niemajątkową, a więc również krzywdę, o której mowa w art. 448 k.c., co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że jeżeli źródłem odpowiedzialności jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego w postaci winy naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze imperium (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. III CZP 25/11).

Kwestię jakie warunki winny zostać zapewnione osadzonemu reguluje art. 110 § 2 k.k.w. Zgodnie z tym przepisem, cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Szczegółowo kwestię warunków bytowych osadzonych w okresie objętym pozwem określało rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U.2003.186.1820), następnie uchylone przez rozporządzenie Min. Sprawiedliwości z 28 stycznia 2014 r. Z kolei z § 2 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 lutego 2016 r. w sprawie żywienia osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. z 2016 r. poz. 302), wynika, że rodzaje posiłków leczniczych wydawanych osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych obejmują następujące rodzaje posiłków:

- a) lekkostrawne - zwane dalej „posiłkami lekkostrawnymi - (...)
- b) cukrzycowe - zwane dalej „posiłkami cukrzycowymi - (...)
- c) indywidualne - zwane dalej „posiłkami indywidualnymi - (...)

Sąd Okręgowy stwierdził, że powód nie wykazał wskazanych przez siebie niedogodności związanych z warunkami odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w P., jak brak diety bezmięsnej, przebywanie w celi z osobą palącą z winy pozwanego, złych warunków bytowych, spowodowania u powoda przewlekłej astmy oskrzelowej, uniemożliwiania mu kontaktów z lekarzami, co naraziło jego zdrowie na uszczerbek.

W ocenie Sądu I instancji o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z pobytem w takim zakładzie, polegających na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych. Dopiero wówczas, gdy dolegliwości związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności przybierają formy poniżania, dokuczania, znęcania itp., czy też pozbawiania osadzonych podstawowych warunków godziwej egzystencji, można by je uznać za bezprawne naruszenie dóbr osobistych w rozumieniu przepisów art. 23 k.c. oraz art. 24 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 1 lipca 2009 r. I ACa 433/09).

Zdaniem Sądu Okręgowego należy traktować wskazane przez powoda okoliczności jako niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności, nie zaś jako naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci godności. Samo zaś osadzenie powoda w warunkach zakładu karnego w ramach kary pozbawienia wolności na podstawie orzeczenia sądu nie jest bezprawne. Powód nie wykazał, by w związku z warunkami panującymi w celach Aresztu Śledczego w P. ucierpiało jego zdrowie psychiczne i fizyczne. U powoda nie została zdiagnozowana żadna nowa choroba, poza tymi które zostały rozpoznane przed osadzeniem.

Wobec powyższego powództwo zostało oddalone, o czym Sąd Okręgowy orzekł w pkt 1 wyroku. Z uwagi na to, że powód został zwolniony od kosztów sądowych w całości, Sąd Okręgowy w punkcie 2 wyroku, obciążył Skarb Państwa kosztami, których powód nie miał obowiązku ponieść (art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Sąd I instancji w oparciu o art. 102 k.p.c. nie obciążył powoda poniesionymi przez pozwanego kosztami zastępstwa procesowego i orzekł jak w punkcie 3 wyroku.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, wnosząc o „zmianę wyroku w całości lub ponowne rozpatrzenie sprawy przez Sąd pierwszej instancji, gdyż wydany wyrok przez Sąd Okręgowy zapadł po popełnieniu wielu błędów i niezgodnym z faktami ustaleniem okoliczności i złej interpretacji zeznań świadków co do ocenianych dowodów”.

W uzasadnieniu powód powoływał się m.in. na pozbawienie go możliwości obrony praw wyrażające się w odmowie przyznania pełnomocnika z urzędu, a także zarzucał, że Sąd Okręgowy dokonał wybiórczej oceny zgromadzonych dowodów, uznając za wiarygodne zeznania funkcjonariuszy i pracowników zatrudnionych w Areszcie Śledczym w P.. Powód kwestionował także uwzględnienie zarzutu przedawnienia co do roszczeń sprzed (...), podnosząc, że o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej dowiedział się dopiero na początku (...) od współosadzonego. Wskazywał również, że warunki w Areszcie Śledczym w P. były bardzo trudne i takie jak opisał z pozwie (jako osoba niepaląca przebywał w celi z osobą palącą, nie zapewniono mu odpowiedniej diety cukrzycowej bezmięsnej, warunki bytowe w celi urągały jego godności, nie miał odpowiedniej opieki medycznej), zaś składane przez niego skargi w większości ignorowano. Powód załączył do apelacji kserokopie: karty informacyjnej leczenia szpitalnego z dnia (...)karty leczenia ambulatoryjnego z (...) oraz postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia n.01.2012r.

W odpowiedzi na apelację pozwany zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o oddalenie apelacji powoda i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest zasadna.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu nieważności postępowania spowodowanej pozbawieniem powoda możliwości obrony jego praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) Sąd Apelacyjny uznał go za bezzasadny.

Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw w myśl art. 379 pkt 5 k.p.c. polega na tym, że z powodu wadliwości procesowych Sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (wyrok SN z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSP 1975, z. 3, poz. 66; postanowienie SN z dnia 6 marca 1998r., III CKN 34/98; wyrok SN z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00).

W realiach niniejszej sprawy nie jest pozbawieniem możliwości obrony praw powoda oddalenie jego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, tym bardziej, że powód aktywnie uczestniczył w procesie, składając pisma procesowe i wnioski, a także był prawidłowo zawiadamiany o terminach rozprawy. Sąd Okręgowy dopuścił dowody zawnioskowane przez powoda, w tym dowody z zeznań świadków. Nadto powód był obecny na rozprawie w dniu 2 lutego 2018r., na której dopuszczono dowód z przesłuchania go w charakterze strony. Powód mógł zatem brać aktywnie udział w postępowaniu, natomiast podnoszona przez niego kwestia niezgodnej z jego oczekiwaniem oceny dowodów nie może być utożsamiana z pozbawieniem strony możliwości obrony swych praw. Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony w orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2012r., że odmowa uwzględnienia przez Sąd wniosku strony o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego nie może być oceniana, jako powodująca nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2012 r. I CSK 106/12).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ma także podstaw do przyjęcia, że Sąd Okręgowy błędnie ocenił zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, z czym wiązałyby się naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonymi poglądami doktryny i orzecznictwa wykazanie, że sąd pierwszej instancji naruszył art. 233 § 1 k.p.c., co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, nie może być ograniczone do odmiennej interpretacji dowodów zebranych w sprawie, przy jednoczesnym zaniechaniu wykazania, iż ocena przyjęta za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granicę swobodnej oceny dowodów, którą wyznaczają czynniki logiczny i ustawowy, zasady doświadczenia życiowego, aktualny stan wiedzy, stan świadomości prawnej i dominujących poglądów na sądowe stosowanie prawa. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

Apelacja tak wymaganych zarzutów nie przedstawia i nie wykazuje, aby ocena dowodów była dotknięta powyższymi uchybieniami. Kwestionowanie dokonanej przez Sąd oceny dowodów nie inoże polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej oceny materiału dowodowego (postanowienie SN z 10 stycznia 2002 r. sygn. II CKN 572/99). Powód zarzucając Sądowi I instancji przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, w istocie nie przedstawił błędów w logice jego rozumowania, ponowił jedynie swoje dotychczasowe stanowisko. Tymczasem wnioski Sądu znajdują odzwierciedlenie w zebranym w sprawie materiale dowodowym. Apelujący poza zakwestionowaniem w całości oceny zeznań świadków - funkcjonariuszy i pracowników zatrudnionych w Areszcie Śledczym w P., nie wskazał w czym miałyby się wyrażać nieprawidłowość wnioskowania Sądu I instancji, poprzez sprzeczność z zasadami logiki czy doświadczenia życiowego. Dla skutecznego postawienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie jest wystarczające wyrażenie dezaprobaty dla oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji i przeciwstawienie jej własnej, korzystnej dla strony oceny dowodów.

Sąd Apelacyjny w całości podzielił zatem poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia i przychylił się do dokonanej przez ten Sąd oceny, że warunki w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności nie spowodowały naruszenia jego

dobra osobistego w postaci godności, a tym samym powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności pozwanego z tytułu dopuszczenia się względem niego czynu niedozwolonego (art. 23 k.c. i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.).

Powód upatrywał naruszenie jego godności w warunkach odbywania przez niego kary pozbawiania wolności w Areszcie Śledczym w P. w okresach: od (...)

W pierwszej kolejności wskazać należy, że - wbrew argumentacji apelującego - trafne jest ustalenie Sądu I instancji, że roszczenie powoda z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę na skutek przebywania przez niego w Areszcie Śledczym w P. w okresie od (...) do (...). zgodnie z art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. jako przedawnione uległo oddaleniu.

Odnosząc się zaś do merytorycznej oceny roszczenia powoda za pozostały okres objęty roszczeniem, to powód nie wykazał niedogodności związanych z warunkami odbywania przez niego kary pozbawiania wolności w Areszcie Śledczym w P. skutkujących naruszeniem jego dóbr osobistych. Apelujący powoływał się tutaj okoliczności zaprezentowane w pozwie, w tym, że jako osoba niepaląca przebywał w celi z osobą palącą, nie zapewniono mu odpowiedniej diety cukrzycowej bezmięsnej, warunki bytowe z w celi urągały jego godności, a także nie miał odpowiedniej opieki medycznej, co jego zdaniem spowodowało pogorszenie stanu zdrowia powoda.

Sąd Apelacyjny wskazuje, że w świetle ugruntowanego orzecznictwa o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych tylko niedogodności związanych z pobytem w takim zakładzie, polegających przykładowo na odmiennym od oczekiwanego poziomie czystości czy komfortu w celi. Jak trafnie ustalił Sąd Okręgowy - utrzymanie porządku w celach i kącikach sanitarnych należało w przeważającym zakresie do samych osadzonych, zaś przesłony okienne zamontowane w celi powoda na oddziale (...) miały znaczenie techniczno -- ochronne, a ich czyszczenie mogło odbywać się wyłącznie pod nieobecność powoda - w sytuacji przeniesienia go do innej celi. Dodatkowo okna w celi były zabezpieczone kratami, utrudniającymi utrzymanie w czystości przestrzeni między nimi. W konsekwencji czyszczenie przesłon i mycie powierzchni pomiędzy siatkami zabezpieczającymi odbywało się ze względów bezpieczeństwa z mniejszą częstotliwością. Podkreślić tutaj należy, że powód jako osadzony musiał liczyć się z obiektywną koniecznością podejmowania środków zmierzających do ograniczenia mu niedozwolonego kontaktowania się ze światem zewnętrznym, z czym również wiąże się zakładanie w oknach różnego rodzaju osłon czy krat.

Powód nie wykazał nadto, aby w związku z warunkami panującymi w Areszcie Śledczym w P. pogorszył się stan jego zdrowia, w tym pojawiły się u niego nowe schorzenia. W szczególności nie ma podstaw do przyjęcia, że ze względu na stan zdrowia powoda niezbędna była dla niego dieta cukrzycowa bezmięsna. Powód nie przedstawił dowodów na to, że informował lekarzy o konieczności stosowania tego rodzaju diety, a także, aby istniały zalecenia lekarskie, że taka dieta jest dla powoda konieczna ze względu na jego schorzenia. Zważyć należy, że powód nawet w apelacji sam przyznał, że jada drób i ryby, co wyklucza przyjęcie, że jest on wegetarianinem. Przez okres osadzenia powód chorował m.in. na cukrzycę i otyłość olbrzymią, zaś z uwagi na te schorzenia był na tzw. diecie cukrzycowej.

Sąd Apelacyjny zgodził się także z ustaleniem Sądu I instancji, że powód nie wykazał, że przebywanie w jednej celi z osobą palącą spowodowało u niego jakąkolwiek krzywdę. W szczególności nie wykazał, aby nabawił się astmy oskrzelowej w związku z warunkami panującymi w Areszcie Śledczym w P.. Nie jest w tym zakresie wystarczający sam fakt rozpoznania u niego tej choroby w 2018r. (co wynika z przedłożonej przez apelującego karty informacyjnej leczenia szpitalnego z (...)), Odnosząc się zaś do zastrzeżeń związanych z nieudzieleniem powodowi odpowiedniej opieki medycznej, to Areszt Śledczy w P. dysponuje wyspecjalizowaną służbą zdrowia, z której zresztą powód korzystał, zaś zgodnie z art. 115 § 1a k.k.w. skazanemu nie przysługuje prawo wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Jak prawidłowo ustalił Sąd Okręgowy - powód był pod stałą kontrolą

lekarzy zatrudnionych w Areszcie Śledczym w P., korzystał z konsultacji lekarskiej u dermatologa, laryngologa, ortopedy, chirurga naczyniowego, specjalisty chorób wewnętrznych, czy pulmonologa, o czym świadczy dokumentacja medyczna powoda.

Reasumując - zgromadzony materiał dowodowy nie dawał zatem podstaw do przyjęcia, że powód przebywał w niegodziwych, naruszających jego godność warunkach i nie uzasadnił potrzeby udzielenia mu sądowej ochrony przez przyznanie odpowiedniego zadośćuczynienia pieniężnego. O naruszeniu godności skazanego z prawem do ochrony prawnej można mówić dopiero wtedy, gdy pewne uciążliwości przekraczają konieczny element dyskomfortu wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności.

Prawidłowo ustalił również Sąd Okręgowy, że nie można uznać, iż działanie pozwanego, w którym powód uparuje przyczynę swojej krzywdy nosiło cechy bezprawności, a w konsekwencji brak również podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 109 § 1 k.k.w. Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia Sądu I instancji bez potrzeby ponownego ich powoływania. Należy przychylić się również do dokonanej przez ten Sąd oceny, że osoba przebywająca w areszcie musi zdawać sobie sprawę z ograniczeń i dolegliwości związanych nieuchronnie z przymusową izolacją.

Dodać należy, że osadzenie związane jest ze swej istoty z koniecznością poddania się rygorom, które różnią się od podejmowania swobodnych decyzji poza zakładem karnym. Istotne jest także, że powód znalazł się w pozwanym zakładzie na skutek popełnionych przestępstw. Musiał liczyć się z wynikającymi z powyższego dolegliwościami. W naturalny sposób ochrona dóbr osobistych takiej osoby, ulega ograniczeniu poprzez dolegliwość związaną ze stosowaniem środków przymusu, a w dalszej kolejności związaną z wykonywaniem prawomocnego wyroku. Osoba pozbawiona wolności musi liczyć się z pogorszeniem warunków życia, w tym mieszkaniowych oraz związanych z ogólną egzystencją materialną. Przy ustaleniu, że poza subiektywnie odczuwaną dolegliwością zachowanie pozwanego nie stanowi naruszenia godności skarżącego należy przyjąć, że wobec niewykazania koniecznej przesłanki do zastosowania art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. powództwo należało oddalić.

Reasumując - mając na uwadze wynik przeprowadzonego postępowania dowodowego oraz uwzględniając całokształt okoliczności sprawy brak podstaw do zasądzenia na rzecz powoda jakiegokolwiek kwoty zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych, które wiązało się z warunkami odbywania kary.

Z wyżej wymienionych względów przyjąć należy, że wszystkie zarzuty powoda były bezzasadne, a apelacja na podstawie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015r., poz. 1800 ze zm.), zasądzając od powoda na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

M. Tomaszewski K. Józefowicz B. Wysocki